

Hakimlərimiz beynəlxalq arenalarda

«Problemaz 2007»

Fransanın «Problemaz» jurnalının 2007-ci il üçün etüd bölməsində həmyerlimiz İlham Əliyev (Sumqayıt) hakim təyin olunub.

Jurnalın baş redaktoru: Abdelaziz Onkoud, 8 square Moliere 3425, F-93240 Stains, France azonkoud@hotmail.com

Etüdləri həmyerlimizin elektron ünvanına (ilhamaliev@mail.ru) və ya jurnalın etüd bölməsinin redaktorunun ünvanına göndərə bilərsiniz:

Mourad Metioui, 45 Bd. Prince de Liege, 1070 Brussel, Belgium
mretioui@yahoo.fr

Problemaz (France) 2007

Section studies - theme free

Judge: **Ilham Aliev** (Azerbaijan)

Send to: Mourad Metioui, 45 Bd. Prince de Liege, 1070

Brussel, Belgium mretioui@yahoo.fr

3-cü şəxsi dünya çempionatı 2004-2006

WORLD CHAMPIONSHIP IN COMPOSING FOR INDIVIDUALS 2004-2006

Şahmat bəstələrinin tərtibi üzrə 3-cü şəxsi dünya çempionatı elan olunub (World Championship in composing for individuals 2004-2006).

Təşkilatçı ölkə Xorvatiya, çempionatın direktoru isə **Zvonimir Hertz**dir.

Burada 2004-2006-cı illər ərzində dərc olunmuş (**orijinal olmaz!**) məsələ və etüdlər iştirak edə bilər. Dünya çempionatında iştirak etmək istəyən ölkə bəstəçiləri 31 iyun 2007 tarixədək Azərbaycan Şahmat Federasiyası bəstəçilik komissiyasına müraciət edə bilərlər.

Çempionatın hakimləri :

#2: F.Pachl (GER), P.Einat (ISR), J.V.Rossomaho (RUS)

#3: J.Vladimirov (RUS), M.Mladenovic (SRB), R.Burger (USA)

#n: M.Prcic (USA), H.le Grand (NED), Z.Gavrilovski (MAK)

Etüdlər : J.Averbah (RUS), M.Hlinka (SK), V.Neidze (GEO)

h#n: F. Abdurahmanovic (BiH), J.Kapros (ARG), N.Stolev (MAK)

s#n: W. Tura (POL), V. Chepizhny (RUS), F.Richter (GER)

Nağıl: J.Rice (GBR), K.Widlert (SWE), K.Gandev (BUG)

Retro: C. Lytton (GBR), M.Caillaud (FRA), M. Klasinc (SLO)

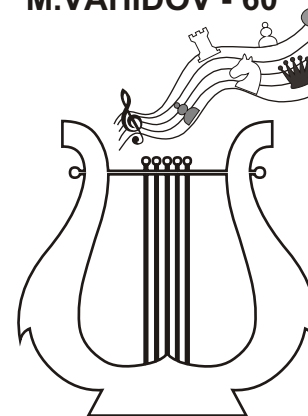
Şahmat bəstəçiliyi

CHESS COMPOSITION

№5 yanvar 2007

M.VAHİDOV - 60

S.CAVADZADƏ - 70

**Azərbaycan Şahmat Federasiyası
Bəstəçilik komissiyasının bülleteni**

Təsisçi (Founder): **Mahir Məmmədov**

Redaktor (Editor): **İlham Əliyev**

Üz qabığının dizaynı,

orijinal-maket və səhifələmə: **Azər Rəhmanov**

Tiraj: 50 nüsxə.

Məqalələri və elanları aşağıdakı ünvana göndərmək olar:

İlham Əliyev, 8 m/r, 18/29-51, Sumqayıt AZ-5008.

Tel: ev (+994 18) 644-82-23, cib (+994 50) 515-40-99

(İlham Aliev, 8 m/r, 18/29-51, Sumgayit AZ-5008, Azerbaijan)

E-mail: ilhamaliev@mail.ru

İ ç i n d ə k i l ə r

1. Etüd məlumat bazası/ Endgame Study Database	3-4
2. Həllətmə üzrə yeniyetmələr arasında 1-ci Dünya kuboku	5-6
3. Юрий Акобия (Грузия) «Компьютер и шахматный этюд»	7-11
4. «Məcnun Vahidov - 60» yubiley yarışları (#3)	12-15
5. Salman Cavadzadə «Nissl mövzusu miniatür məsələlərdə»	16-17
6. Miniatür ustası	18-19
7. «Salman Cavadzadə -70» yubiley yarışları (#2, #3)	19- 25
8. İlin etüdü-2005	26-27
9. Həllçilərin yeni reyting siyahısı	27
10. Hakimlerimiz beynəlxalq arenalarda	28
11. 3-cü Şəxsi Dünya Çempionatı 2004-2006	28
12. Xəbərlər	4, 6, 11, 22, 25

Riece abbreviations:

Ş = King

V = Queen

T = Rook

A = Knight

F = Bishop

piyada = Pawn

ETÜD MƏLUMAT BAZASI - ENDGAME STUDY DATABASE

Şahmat proqramlarının istehsalçısı kimi tanınan Almaniyanın məşhur «Chessbase» şirkəti tanınmış etüdcü Harold van der Heijden-in (Hollandiya) ENDGAME STUDY DATABASE proqramının yeni 3-cü versiyasını buraxıb. Proqramda əsasən 1792-ci ildən başlayaraq 2005-ci ilə kimi 67691 min etüd toplanıb, həmçinin IX əsrdən bəzi şərq mənsubələrindən nümunələr var. Müəllif etüdləri 1980-ci ildən toplamağa başlayıb. Məlumat bazasının ilk versiyası 1991-ci ildə (23358 etüd), ikinci isə 2000-ci ildə (58801 etüd) çıxıb.

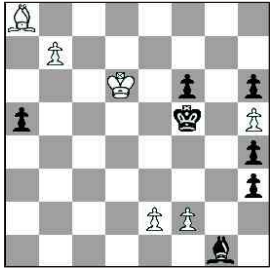
Maraqlananlar üçün elektron kartotekanın işlənilməsi üçün lazım olan periferiyanı veririk: Windows 98/2000, 16MB RAM, CD-ROM və Chessbase-7/8» və ya FRITZ-8/9 oyun proqramı. Etüd bazasını ölkəmizdə daha populyar olan «Chess Assistant-7/ 8» proqramı ilə də işlətmək olar, lakin bu zaman bəzi problemlərin yaranması istisna olunmur (axtarış sistemi lazımi qaydada işləmir). Sevindirici haldır ki, proqramda Azərbaycan etüdcülərinin də əsərləri var. Burada ölkəmizdə keçirilmiş yarışlara və mətbuatımızda dərc olunmuş çoxlu etüdlərə də rast gəlmək olar. Ölkə bəstəçilərinin siyahısını sizə təqdim edirik, soyadların qarşısındakı rəqəmlər bu proqramda olan etüdlərin sayını göstərir: Aleksnadr Sarıçev (Bakı, 02.08.1909 - 07.12.1986) -105, İlham Əliyev (Sumqayıt)- 96, İsxan Qarayazlı (Sumqayıt,1942-1991) - 30, Muradxan Muradov (Qobustan)-23, Aqşin Məsimov (Bakı)-6, Araz Alməmmədov (Qəbələ) -5, Samir Bədəlov (Bakı)- 4, Vüsal Əliyev (Sumqayıt) - 3, Valeh Məmmədov (Astara) -2, Rauf Ələvşətzadə -2, Murad Cəfərov (Sumqayıt)-1, Rəhim Qasımov (Bakı) -1, Şəhriyar Məmmədyarov (Sumqayıt) -1, Kənan Vəlixanov (İmişli) -7, Bəxtiyar və Lütfiyar Rüstəmovlar (Bakı) -1, Məcnun Vahidov (Bakı)-1.

Lakin heyiflər olsun ki, proqramda elə etüdcülərimiz var ki, onlar barədə məlumatımız çox azdır, bəzilərinin hətta adlarını bilmirik: Ənvər Yusupov -2 (Bakı, 1920 -?), Həsən Şahtaxtinski-2 (Bakı, 1909-?), Adil Məmmədov (Bakı)-9, Rəşid Aşurov-8, Rafiq Vəliyev-1. Proqramda olan bəzi soyadlar onların həmvətənimiz olmasına ümid verir (A.Cəlilov-3, R.Babanov-1, N.Aslanov - 1), lakin bu barədə əlimizdə əsaslı faktlar yoxdur. Heyiflər olsun ki, adı bu proqramda olan bəzi bəstəçilərimiz vəfat etmişlər. Vəfat etmiş bəstəçilərimizin arxivini əldə etmək sozsüz ki, həm də şahmat bəstəçiliyi komissiyası üçün çox sevindirici olardı, axı bu həm də müəlliflərin əsərlərinin yenidən həyata dönməsidir. Sözsüz ki, bu arxivlərdə işiq üzü görməyən əsərlər də var. Bu arxivlərin toplanması gələcəkdə ölkəmizdə etüdə həsr olunmuş kitablar yazmağa imkan verərdi. Onu da deyim ki, bu sətirlərin müəllifinin kolleksiyasında olan bir çox Azərbaycan etüdləri proqramda yoxdur. Həmçinin proqramda bir çox etüdcülərimizin ölkə mənsubiyyəti göstərilməyib. Artıq proqramın müəllifinə xəbər verilməsi üçün bu sahədə iş aparılır və Azərbaycan etüdcülərinin siyahısı hazırlanır.

Lakin proqram səhsiz ötürməyib, özü də məhz Azərbaycan etüdçüsünün əsərində.

Araz Alməmmədov (Qəbələ)

Kopnin xatirə yarışı (Rusiya) -1993, 1-ci tərifname
Düzəliş (Correction)-Olimpiya dünyası 10 -13.10.2006

Uduş (+)

4.Ke7+ Kf2 5.e5 h1Q 6.exf6 Qg2 7.f7 Qg5+ 8.Ke6 Qe3+ 9.Be4 gedişlərindən sonra ağlar qalib gəlir, deməli etüd artıq düzgündür.

Ölkəmizdə şahmat bəstəçiliyi komissiyasının arxivinin itirilməsini nəzərə alsaq, bu proqramın bizim üçün göyəndüşmə olmasını qeyd edərdim. Axı adları yuxarıda göstərilən bir çox bəstəçilərimizin əsərləri haqda, indiyədək heç bir məlumatımız yox idi.

Azərbaycan Şahmat bəstəçiliyi komissiyası «**Azərbaycanda şahmat etüdü**» adlı kitabın buraxılışını hazırlayır. Bununla bağlı həmkarlarımız, bütün şahmat həvəskarlarına müraciət edirik: yuxarıda adlarını gördüyünüz şəxslər haqqında bir şey bilirsinizsə, əgər siz və ya tanışınız nə vaxtsa mətbuatda etüdlərinizi dərc etmişsinizsə, bizimlə əlaqə saxlamağınızı xahiş edirik..

Birlikdə bu işi biz keyfiyyətli və tez edə bilərik!

İlham Əliyev

Etüd məlumat bazasını əldə etmək istəyənlər redaksiyaya müraciət edə bilərlər.

Həllətmə üzrə XXVIII Azərbaycan çempionatı

13 (gəlmə və qeydiyyat günü) -16 aprel 2007-ci tarixdə Respublika Şahmat Mərkəzində şahmat bəstələrinin həlli üzrə XXVIII Azərbaycan çempionatı keçiriləcək. Yarışlar altı bölmədə: birinci gün (14.04.2007) ikigedişli (#2) - 20 dəqiqə, üçgedişli (#3)- 60 dəqiqə, etüdlər (+=-)-100 dəqiqə, ikinci gün isə (15.04.2007) kooperativ (h#) - 50 dəqiqə, çoxgedişli (n#)- 80 dəqiqə və əks-mat (S#)- 50 dəqiqə nəzarət vaxtı ilə keçiriləcək.

Hər bölmədə üç məsələ təqdim olunur. Çempionatın açılışı 14 aprel saat 10.00-da olacaq.

Çempionatda I-III yeri tutan şahmatçılar ölkəmizi dünya çempionatında təmsil etmək hüququ qazanacaq. Qaliblərə fəxri fərmanlar, medallar və pul mükafatları təqdim olunacaq.

Həllətmə üzrə yeniyetmələr arasında 1-ci Dünya kuboku

29 iyul 5 avqustda Hollandiyanın Vaqeninqen şəhərində keçirilən şahmat bəstəçiliyi konqresində PCCC-nin qərarı ilə (Rusiyalı nümayəndə Andrey Selivanovun təklifi ilə) Batum (Gürcüstan) şəhərində məsələ və etüdlərin həlli üzrə yeniyetmələr arasında 1-ci Dünya kuboku keçirildi.

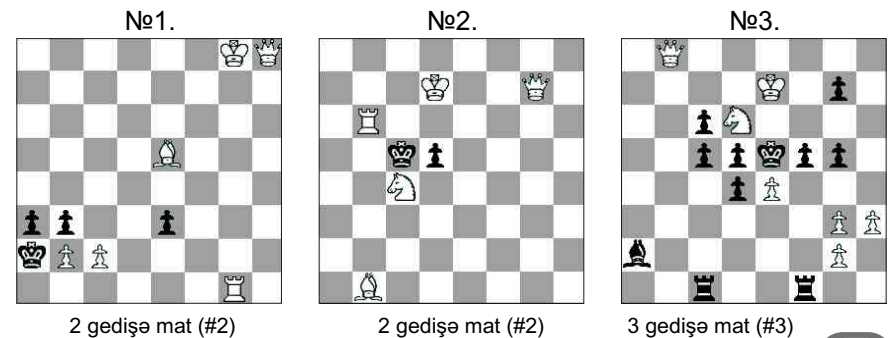
Kubok 18-30 oktyabrda Batumda keçirilən şahmat üzrə yeniyetmələr arasında keçirilən dünya çempionatında istirahət günündə (24 oktyabr) keçirildi. Təşkilatçı və yarışların baş hakimi kimi beynəlxalq grossmeyster, dəfələrlə dünya çempionu, məşhur etüdçü David Qurqenidze çıxış etdi. Yarışlar üç yaş qrupunda keçirildi: 10 yaş kimi, 14 yaş kimi, 18 yaş kimi. Həll üçün iki saat ərzində 8 tapşırıq verilmişdi. Yarışlar dörd bölmədə (ikigedişli, üçgedişli, çoxgedişli və etüdlər) keçirildi. Hər tapşırıqda görə iştirakçılara 5 xal verildi.

10 yaş qrupunda 32 iştirakçı var idi. Çempion adını 40 mümkün xaldan 26 xal toplayaraq Kiprian Berbatov (Bolqarıstan) qazandı. Bu yaş qrupunda Azərbaycanı üç nəfər təmsil edirdi. Çingiz Rzayev (Quba) ən yaxşı nəticəni göstərərək 13.5 xalla 5-6 yeri, Üliyev Fətəliyeva (Gəncə) 11 xalla 10-12 yeri və Rauf Mikayılov 6 xalla 20-21 yeri tutdular.

14 yaş qrupunda 37 həllçi yarışdı. Levan Bregadze (Gürcüstan) -35,5 xalla 1-ci oldu. Bu yaş qrupunda isə ölkəmizi 12 nəfər təmsil etdi. Ən yaxşı nəticəni Sahir Əlizadə (Naxçıvan) göstərdi. O, 24.5 xalla 5-ci oldu. Qorxmaz Verdiyev (Bakı) 19 xalla 13-cü, Nemət Yaradanquliyev (Bakı) 18.5 xalla 14-cü, Vasif Durarbəyli 18 xalla 15-16-cı, Bəhruz Rzayev (Baik) 17.5 xalla 17-ci, Şamil Abdullayev (Bakı) 17 xalla 18-19-cu, Rza Xəlilov 16 xalla 22-23-cü, Murad Quliyev (Bakı) 15 xalla 24-cü, Pərviz Məmmədli (Kürdəmir) 8.5 xalla 31-ci, Samir Kərimov (Bakı) 8 xalla 32-ci, Orxan Talışzadə (Beyləqan) 7 xalla 33-cü və Zaur Məmmədov (Bakı) 5 xalla 36-cı yerləri tutdular.

18 yaşda isə 15 həllçi iştirak edirdi. Tornike Sanikidze (Gürcüstan) 34.5 xalla çempion oldu. Heyflər olsun ki, burada ölkəmizdən heç kim iştirak etməyib.

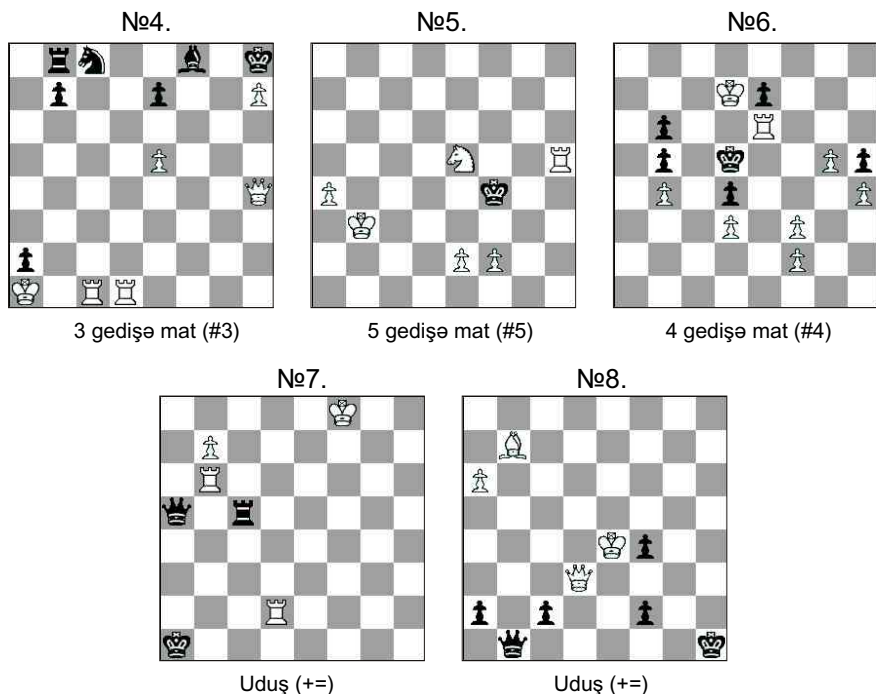
Sonda 1-ci Dünya kubokunda verilmiş tapşırıqları sizə təqdim edirik. Özünüzdə sınayın və qiymətli olaraq Dünya kubokunda iştirak edin.

2 gedişə mat (#2)

2 gedişə mat (#2)

3 gedişə mat (#3)

«Olimpiya dünyası- 2007»

"Olimpiya dünyası" (Azərbaycan Milli Olimpiya komitəsinin orqanı) qəzetinin şahmat bəstəçiliyi güşəsi 2007-ci il üçün etüdlərin tərtibi üzrə beynəlxalq yarış keçirir. Güşənin aparıcısı və təşkilatçı: **İlham Əliyev**. Hakim : **Serqey Didux** (Ukrayna). Orijinal etüdləri bu ünvana göndərə bilərsiniz: ilhamaliev@mail.ru Son göndəriş günü - 15.10.2007.

Yarıqların ilkin nəticəsi 2008-ci ilin fevralında dərc olunacaq.

The newspaper " Olimpiya dünyasi " (body of National Olympic Committee of Azerbaijan) announces an International Composing Tourney (studies) "Olimpiya dünyasi- 2007 ". No set theme.

Judge: **Sergij Didukh** (Ukraine). Closing date -15.10.2007.

Send to: **Ilham Aliev** (Azerbaijan) "OD" columnist - ilhamaliev@mail.ru

Publications of studies are sent on a e-mail of authors.

Preliminary results of competition will be published in February, 2008. To all received differences it will be sent the newspaper " Olimpiya dünyasi " with results of tourney.

КОМПЬЮТЕР И ШАХМАТНЫЙ ЭТЮД

О таблицах Налимова

В мире композиторов - этюдистов хорошо известно, что существуют специальные таблицы (EGTB End Game Tablebases), которые представляют собой специальную базу данных. Эти базы хранят все возможные позиции с данными материальных балансов и их результатами. Такие таблицы для 4-5 фигур были сгенерированы К.Томпсоном еще 90-х годах. Потом появились таблицы для 6-фигурных позиций. Автором генерации этих таблиц является Е.Налимов. Надо отметить, что не простое дело генерировать таблицы для 6-фигурных соотношений (например, соотношение Ладья + пешка и Ладья) занимают огромные объемы. На сегодняшний день это около 1500 GB. Если взять БД для 4-5 фигур, то это всего 7-8 MB. В последнее время сгенерированы так же БД для некоторых 7-фигурных соотношений. Объем для одного соотношения требует место около 160-200 GB (как правило такой объем имеет твердый диск нашего персонального компьютера). Конечно же, эти БД практически не доступны простому обладателю персонального компьютера.

Как видим, мало, кто может позволить себе хранить в компьютере такие информации. Практически, доступным являются БД для 4-5 фигур. Композиторы, которые пользуются БД для 6-фигур, работают в Интернете в режиме он-лайн.

Со всеми БД Налимова можно работать разными программами. Такими могут быть ChessBase, Fritz8 и другие. Эти программы, с помощью этих БД, позволяют моментально находить решение любых позиций. Надо отметить, что на прямой анализ (без применения БД) некоторых позиций, самая мощная программа может потратить несколько десятков минут или часов. Таким образом, этот сервис является незаменимым помощником для композитора (и не только для него).

В настоящее время доступны не только БД Налимова, доступны также целый ряд позиций взаимных цугцвангов. Эксперты генерировали их из БД Налимова с помощью специальных программ. Читатель может получить необходимые информации в Интернете по следующим адресам:

Все вопросы связанные с таблицами Налимова можно найти на этом сайте: [http://www.aarontay.per.sg/Winboard/egtb.html#\[A.1\]](http://www.aarontay.per.sg/Winboard/egtb.html#[A.1]) Можно загрузить таблицы до 5-фигур на сайте: <ftp://ftp.cis.uab.edu/pub/hyatt/TB/>

Сайт для загрузки некоторых 6-фигурных таблиц:

<http://olympuschess.com/tb6/index.html>

Позиции взаимных цугцвангов:

<http://chess.jaet.org/cgi-in/mzugs?ending=KRPKN>

На сайте <http://www.k4it.de/index.php?topic=egtb&lang=en> можно проверить 4-5-6-фигурные позиции в режиме он-лайн.

Все по поводу БД для 7 фигур можно посмотреть в <http://web.quick.cz/EVCOMP/tablebase.htm>

Скачать 4-5 фигурные БД вполне возможно обычным соединением в Интернет, но для 6 фигурных БД необходимо скоростные соединения (ADSL, DSL 8-10 MB). При таких скоростях загрузка одной таблицы может занять несколько часов. Есть возможность купить как все 4-5 фигурные БД так и некоторые 6 фигурные, например на сайте:

<http://www.chesscentral.com/software/turbo-endgame.htm>

Таблицы Налимова и этюд

В мире шахматной композиции, особенно в среде этюдистов, очень много споров по поводу использования БД Налимова при составлении этюдов (группу такого мнения условно обозначим как А). Многие считают, что этюд с использованием БД нельзя рассматривать как оригинальную работу. Большинство композиторов отвергают это мнение (таким образом является и автор этих строк, эту группу обозначим как Б).

Уточним, что БД с много миллиардными положениями не содержит списков таких позиций в таком виде, что композитор может выбрать их оттуда. Все наоборот, на первом этапе композитор сам ставит на доске придуманную, нужную для этюда позицию. На втором этапе он начинает анализировать ее компьютером используя БД, ищет уникальные ходы для белых (линии без дуалей) и т.д.

Мнение А приводит нас парадоксальным ситуациям. Это мнение однозначно исключает применение в этюде ключевых позиций (в тематических фрагментах этюда) с 4-5-6 фигурами (в некоторых случаях 7 фигурами). Почему? Потому что все эти позиции находятся в области БД Налимова. Значит, мы должны конструировать идеи для этюда составом фигур не менее 7-8. Только такие позиции будут признаны оригинальными со стороны судьями типа А. Согласитесь, что приходим к тупику.

Мнение Б ограничивает композитора в выборе метода творчества. Он может использовать любые источники позиции для создания этюда. При этом главным критерием является уровень развития идеи новыми нюансами. Этими нюансами могут быть - тематические ложные следы, синтез различных идей и т.д.

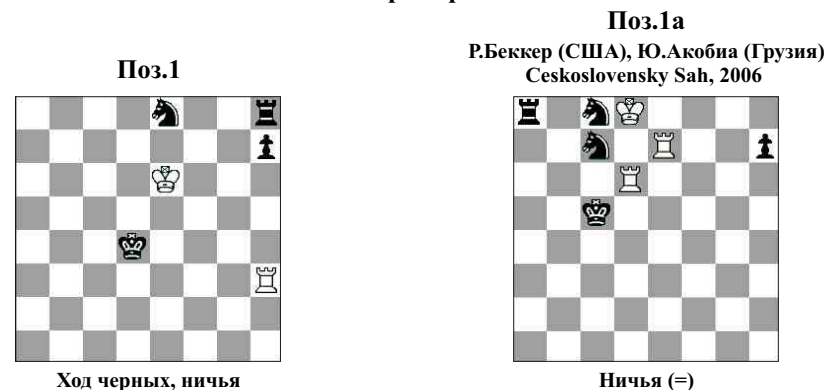
По моему мнению, намного труднее найти интересные идеи среди многих миллиардов позиций в базе данных, чем в ограниченной области опубликованных этюдов! Я полностью соглашаюсь с мнением, выраженным **Джоном Нанном**, который сделал огромную работу над исследованием баз данных. Он недавно написал: **"композитор, который обнаруживает кое-что замечательное в базе данных, заслуживает кредита, а композитор, который повторяет открытие, не заслуживает этого"**.

Я соглашусь с некоторыми оговорками с А если ставился бы вопрос о специальных позициях, которые были генерированы компьютером и опубликованы. Имеется в виду позиции взаимного цугцванга. Оговорка заключается в том что подход к таким позициям должен быть другим. Композитор не нарушит этические нормы, если он будет развивать такие идеи (ровно так же, как он делает это при разработке известных идей из классического этюдного наследия). По опыту знаю, что удачное развитие таких позиций очень трудно. Таких позиций тысячи и тысячи. Требуется огромное усилие и время для отыскания позиций имеющие шансы на удачное развитие.

Уверен, многие согласятся, что в шахматном мире нет никаких абсолютно оригинальных идей. Все они существуют до некоторого времени, потом композиторы делают их доступными для публики. Когда эти идеи появляются на свет, что мы часто называем их "оригиналом" не смотря на то, что в нем, всегда есть и старые кирпичи.

Думаю что примеры, которые приведены ниже, даст читателю представление об отношении автора (и вообще группы Б) к использованию БД для составления этюда.

Пример 1

1...Ke4 2.Rxh7 Rxh7 пат. Позиция No.1 взята из БД и в этой позиции имеется взаимный цугцванг при ходе черных. Как вы заметили патовая позиция не новая. Сразу надо отметить, что эта позиция является продуктом не композитора, а компьютера, который сгенерировал это положение (хотя создать ее мог и композитор, но это уже не доказуемо!).

Может получиться оригинальный этюд из этой простой позиции? Да, может получиться! Но надо затратить огромную энергию и время. При этом никогда не известно точно, что может получиться. Время и энергия недостаточны. Все еще также необходимо иметь практику и опыт. Чтобы получить этюд, необходимо иметь, по крайней мере, синтез патовых положений, или тематические попытки и т.д.

На поз. 1а мы имеем достаточно сложный и содержательный этюд.

1. Rh6 Тематический ложный след 1.Rc7+? Kxd6 2.Rd7+ Kc6! Ke6? 3.Rxh7 Ne7+ 4.Kc7 Ra7+ 5.Kb8(Kd8) Nc6+ 6.Kc8 Rxh7 пат, или 2...Kc5? 3.Rxh7 Nd6+ 4.Kd7(Ke7) Ra7+ 5.Kd8 Nf7+ 6.Ke8 Nd6+ 7.Kd8 =, 3.Rc7+ Kd5 4.Rxh7 Nd6+ (4...Nb6+? 5.Kc7 Ra7+ 6.Kb8 Rxh7 пат) 5.Kd7 Ra7+ 6.Kd8 Nf7+ Черные избегают 6...Rxh7? шестой эхо пат 7.Ke8 Ke6 8.Kf8 Kf6 9.Ke8 Re7+ 10.Kf8 Rd7 -+

A) 1...Nd5 2.Rc7+ Nxc7 3.Kxc7

A1) 3...Ne7 4.Rxh7 Ra7+ 5.Kb8(Kd8) Nc6+ 6.Kc8 Rxh7 эхо пат 1;

A2) 3...Nb6 4.Rxh7 Ra7+ 5.Kb8 Rxh7 эхо пат 2

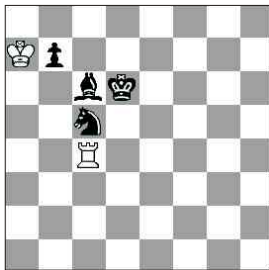
B) 1...Nxe7+ 2.Kxe7

B1) 2...Ra7 3.Kf8 Kd5 4.Rxh7 Ne6+ 5.Ke8 Ra8+ 6.Ke7 Ra7+ 7.Ke8 Rxh7 эхо пат 3; **B2) 2...Rh8 3.Kf7(Kd7/Kf6) Ne8 4.Ke6 Kd4 5.Rh3** взаимный цугцванг, Ng7+ 6.Kf6 Ne8+ 7.Ke6 Nc7+ 8.Kf7(Kf6) Ne8 9.Ke6 и разветвление: **B2a) 9...Ke4 10.Rxh7 Rxh7** эхо пат 4, или **B2b) 9...h5 10.Rh4+ Ke3 11.Kf7 Nd6+ 12.Kg6 Rg8+ 13.Kh7 Rg5 14.Kh6 Nf7+ 15.Kh7 Kf3 16.Rf4+ Kg3 17.Rg4+Kf3 18.Rf4+ Kxf4** эхо пат 5.

Как вы видите, поз.1 является только частью (фрагментом) этюда **поз.1а** Если судьи группы А сочтут что этюд сделан компьютером, то вступать с ними в диалог дело бесполезное.

Пример 2

Поз.2

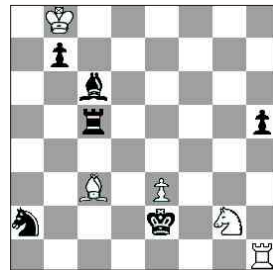

Ход черных, ничья

Поз.2а.

Ю. Акобия

Schneider MT, 3rd prize, 2006

Ничья (=)

Позиция №2 тоже взята из ДБ и в этой позиции имеется взаимный цугцванг при ходе черных **1...Nd7 2.Rb4 b5 3.Ка6 Kc5 4.Ка5 Ne5 5.Rxb5+ Vxb5** пат.

Если провести анализ этой позиции, то увидим возможности добавления игры. Это необходимо, так как пат известен и нам не удастся “продать” ее как этюд. Надо отметить, что можно отыскать такие позиции с достаточно длинным решением. Но, если не добавлено тематическое содержание, то нет смысла печатать такой этюд. Именно в таких случаях судья должен быть вни-

мателен и определить вклады автора и компьютера, который сгенерировал исходную позицию.

После длительного анализа и поисков, автор нашел возможность обогатить эту позицию, превратить ее в достаточно сложный этюд - **поз.2а**.

1.Nf4+ (1.Re1+!? Kf2 2.Nf4 Rxc3 3.Re2+ Kf3 (Kg3) 4.Rxa2 h4 (Kg4) 5.Ng6 Kg3 6.Rb2 Rxe3 7.Nxh4 Kxh4+; 1.e4!? Nxc3 2.Nf4+ Ke3 3.Nxh5 Rxh5 4.Rxh5 Bxe4 5.Ka7 b5+; 1.Bd4!? Bxg2 2.Rh2 Rg5 3.Bf6 Rg8+ 4.Kc7 b5+; 1.Rh2!? Nxc3 (Rxc3) 2.Nf4+ Kxe3 3.Nxh5 Rxh5 4.Rxh5 Be4+)

1...Kxe3 2.Bd4+! (2.Bd2+!? Kxd2 3.Rh2+ Kc3+; 2.Rh3+!? Kxf4 3.Bd4 Nb4 4.Bxc5 Na6+ 5.Ka7 Kg4+; 2.Re1+!? Kxf4 3.Bd2+ Kg4+; 2.Nd5+!? Bxd5 3.Rh3+ Bf3+)

2...Kxd4 3.Ne6+ с разветвлением

A) 3...Kc4 4.Rh4+ Kb5 5.Nxc5 Kxc5 6.Rxh5+ Kc4 7.Rh4+ Kc5 8.Rh5+ Kb6 9.Rh7 Nb4 10.Rxb7+ Vxb7 эхо пат; **B) 3...Ke5 4.Rxh5+ Kxe6 5.Rxc5 Kd6 6.Rc2 Nb4 7.Rc1** и две линии **B1) 7...Nd5 8.Ka7 Kc7 9.Rb1 Ne7 10.Rxb7+ Vxb7** эхо пат; **B2) 7...Na2 8.Rc2 Nb4 9.Rc1 Na6+ 10.Ka7 Nc5 11.Rc4** взаимный цугцванг при ходе черных **11...Nd7 12.Rb4 b5 13.Ка6 Kc5 14.Ка5 Ne5 15.Rxb5+ Vxb5** эхо пат.

Нельзя сказать, что вступительная игра удачная, но получить три эхо пата дело не простое.

Я думаю, что эти два примера хорошо показывают возможности использования БД позиции и компьютера с современными программами. То что компьютер является главным помощником современного композитора не вызывает сомнения.

Надо отметить некоторые исторические факты развития взаимоотношения БД и компьютера. В 1983 году самым длинным выигрышем в позиции КВВКН был 69 ходов. Было окончательно доказано компьютером выигрыш в этом соотношении. В 1991-ом 224 ходов для КRB-KNN, теперь это - 517 ходов для КQN-KRBN.

Юрий Акобия, Тбилиси, 29.08.06

ÖTƏN İLLƏRİN ƏN BÖYÜK PLAGİATÇISI

Jan Golha-nın (Slovakiya) daim yenilənən www.golja.szm.sk/index2.htm şahmat bəstəçiliyi saytında Latviyalı Andreys Strebkovs ötən illərin ən böyük plagiatçısı adlandırılıb. Plagiat incəsənətdə olduğu kimi, şahmatda da oğurluq deməkdir. Burada onun dünyanın məşhur şahmat bəstəçiliyi jurnallarında dərc olunmuş 16 tam sələfi tapılmış məsələləri verilib. O, bir çox məşhur şahmat bəstəçilərinin məsələ və etüdlərində cüzi dəyişiklik edərək öz adına çıxırdı.

Azərbaycan Şahmat Federasiyası bəstəçilik komissiyasının qərarı ilə, bundan sonra ölkəmizdə keçirilən bütün yarışlar onun üzünə bağlı olacaq. Eyni addımın artıq başqa ölkələrdə də atılması barədə xəbərlər alırıq.

Ölkəmizdə də plagiatçılıqla məşğul olanlar var. Biz onların qarşısını bir neçə dəfə almışıq və bu dəfə adlar çəkmək istəməzdik, lakin belə işin davam edəcəyi təqdirdə bunu etməyə məcbur olacağıq.

TƏLTİF / AWARD MƏCNUN VAHİDOV-60 YUBİLEY YARIŞI

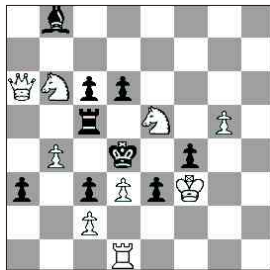
The award was published in newspaper «*Olimpiya dünyası*» №82 (387) 7-10 November 2006, on page 8. There were 28 entries from 21 entrans representing 10 countries: **Azerbaijan** (Araz Almammadov, Haji Mammadov, Nermine Ruzijeng, Mubariz Safarov, Salman Javadzade, Islam Kazimov, Mahir Mammadov), **Russia** (M.Kostilev, Aleksandr Melnichuk, Evgenij Fomichev, Vladimir Kozhakin), **Mongolia** (G..Lkhagvasuren, S.Chimedtseren), **Israel** (L.Makaronez, L.Ljubashevskij), **Italy** (Alessandro Cuppini), **Poland** (Henryk Grudzicki), **USA** (Rauf Aliovsadzade), **Germany** (Dieter Müller), **Slovakia** (Zoltan Labai), **Latvia** (Andrejs Strebkovs).

Yarışın nəticələri «*Olimpiya dünyası*» (№82 (387) 7-10 noyabr 2006, 8-ci səhifə) qəzetində dərc olunub. Bağlanış günü / Closing date 31.09.2006. İradlar üçün bir ay vaxt verilmişdi: 8.11.2006 - 8.12.2006.

Yarışa 10 ölkədən (Azərbaycan, Rusiya, ABŞ, İtaliya, Almaniya, Slovakiya, Monqolustan, Polşa, İsrail, Latviya) 21 müəllifdən 28 üçgediqli məsələ göndərilmişdi.

Təltif zamanı mən üçgediqli məsələlərdə tələb olunan aşağıdakı əsas tələblərlə silahlanmışdım: tam üçgediqli təhlükənin olması, ağların nəzərə çarpan ikinci gedişi, ideya məzmununun dəqiqliyi, sadə və təbii quruluş, qeyri-kobud oyun. Fərqlənmələr aşağıdakı şəkildə bölüşdürüldü:

L.Makaronez, L.Ljubashevskij
1-ci Mükafat
M.Vahidov-60 JT

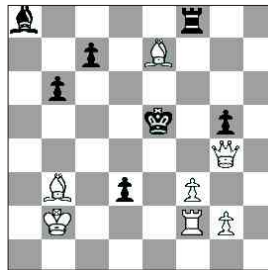
#3 b) pa3→f7 9+9

Mübariz Səfərov
2-ci Mükafat
M.Vahidov-60 JT

#3 11+12

Evgenij Fomichev
3-cü Mükafat
M.Vahidov-60 JT

#3 7+7

L.Makaronez, L.Ljubashevskij (İsrail) **1-ci Mükafat / 1st Prize** 1.Va4? (2.bc+Şe5 3.Ve4#, 2...Şc5 3.Aed7#) 1...Tc4 2.Vc6, 1...Te5 2.Vc6, 1...de 2.b5+, 1...d5 2.Abd7! 1...Şe5! Həlli: **1.Vc8!** (2.Ac6+ Tc6 3.Vh8#) 1...de 2.Vf5 (3.Ve4#), 1...d5 2.Vf8 (3.Vxf4#), 1...Txe5 2.Vxc6 (3.Vc4#)
Həlli: b) **1.Va2!** (2.Ac6+ Tc6 3.Vd5#) 1...de 2.Vc4+ Tc4 3.dc#, 1...Şe5 2.Vf7 Şd4 3.Vf4#

Mükəmməl variantlar, bol strateji məzmun, qara şahın azad xanası və yaxşı giriş gedişləri olan məsələ. Vəzirin imkanlarını nümayiş etdirən əla nümunə. Quruluş mövqə cəhətdən praktik şahmat oyununa yaxındır.

Mübariz Səfərov (Azərbaycan) **2-ci Mükafat / 2nd Prize**

1.Fg8? 1...Fd5!, 1.Fb3? 1...Taxb5! Həlli: **1.Fc4!** (2.Txf6+ Axf6 3.Fe5#) 1...Tbxb5 2.Vd4+ Td5 3.Vb6#, 2...Fd5 3.Vf4#, 1...Taxb5 2.Vxa3+ Tb4 3.Vg3#

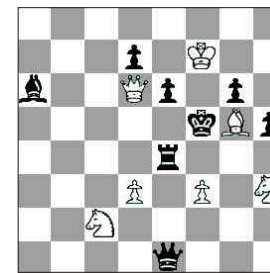
İki və üçgediqli mövzuların qəliz sintezi. Məsələ haqda təəssürat aşağıdakı anlara görə azalır: Plahutta örtməsində ağ fiqurun kritik xanada qurbanı birbaşa deyil, nisbidir. Plahutta örtmələri yalnız həmin mövzunun bir variantında keçir. Həm də tematik örtmə gedişləri (Tb5 və Fb5) azad surətdə yox, məcburi şəkildə, şah verməklə həyata keçirilir. Məsələnin quruluşu da ağırdır.

Evgenij Fomichev (Rusiya) **3-cü Mükafat / 3rd Prize**

Həlli: **1.Şc3!** (2.f4+ Şe4 (Txf4, gf4) 3.Ve6#), 1...Txf3 2.Vxg5+ Şe4 3.gf3# - qara şah qara fili (Fa8) bağladı (2...Tf5 3.Vxf5#), 1...Fxf3 2.Ve6+ Şf4 3.Txf3# - qara şah qara topu (Tf8) bağladı, 1...Tf6 2.Vd4+ Şf5 3.Vxf6#, 1...Fd5 2.Fxd5-, Tf4 3.Ve4, Ve6#

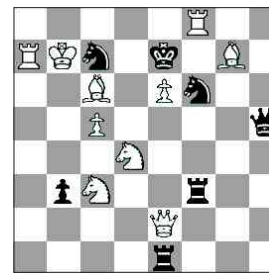
f3 kritik xanası üzərində nəzarət uğrunda 2 qara-ağ duel cütlüyü mübarizə aparır: Fa8-pg2 və Tf8-Tf2. Oyun ərzində qaraların bir daşı kritik xanaya cəlb edilir, digəri isə qara şah tərəfindən bağlanır və ağlar dueldə qalib gəlir! Gözəl düşüncə və incə düzülüş.

G..Lkhagvasuren, S.Chimedtseren
1-ci Fəxri rəy
M.Vahidov-60 JT

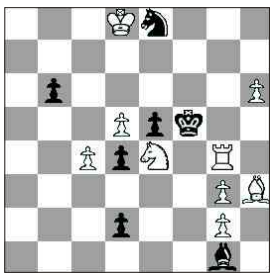
#3 7+8

Henryk Grudzicki
2-ci Fəxri rəy
M.Vahidov-60 JT

#3 10+7

Araz Alməmmədov
3-cü Fəxri rəy
M.Vahidov-60 JT

#3 9+7

G.Lkhagvasuren, S.Chimedtseren (Monqolustan) **1-ci Fəxri rəy / 1st Honourable mention.** Həlli: **1.Ff6!** (2.Ve5 (A) Te5 3.Ad4 (B) #), 1...Vh4 2.Ad4 (B) Td4 3.Ve5 (A)#, 1...Ve3 2.Ae3 (C) Te3 3.Vf4 (D)#, 1...Vb4 2.Vf4 (D) Tf4 3.Ae3 (C)#

İki cüt variantlar (təhlükəyə variant kimi baxılır) ağların ikinci və mat edici

gedişlərin növbələnməsi və qara topun xaçının fərqlənməsi ilə. Düzülüş yüngüldür, material azlaşdırılıb, çox yaxşı məsələdir!

Henryk Grudzicki (Polşa) 2-ci Fəxri rəy / 2nd Honourable mention

1.Fd5? Vxd5 2.Axd5+ Axd5 3.Ac6# 1..Ve8!; 1.Af5? Vxf5 2.Tf7+ Şd8 3.e7# 1...Txf5! Həlli: **1.Şc8!** (2.Txc7+ Ad7 3.Txd7#) 1...Afe8 2.Ad5+(A) Vxd5 3.Txe8# (B), 1...Ve8+ 2.Txe8+ (B) Afxe8 3.Ad5# (A), 1...Ad5 2.Axd5+ Vxd5 3.Te8#, 1..Vxc5 2.Tf7+ Şd6 3.Ff8#

Yanlış izdə və həllədə qaraların ilk müdafiə gedişlərinə ağırlar eyni ikinci gedişlərlə cavab verir ikigedişli Ruxlis ideyasının üçgedişlidə belə ifadə olunması, mənim fikrimcə kifayət qədər əsaslandırılmayıb. Ona görə ki, elə bil digər gedişlər nəzərdən qaçır. Həllin iki variantında ağırlar ikinci və mat gedişlərinin növbələnməsi baş verir. Əgər dəqiq desək, TxAe8, TxVe8 və sadəcə Te8 gedişləri məzmunu görə eyni deyil və məna təmizliyini təhrif edir. Giriş gedişi yaxşıdır, şah şah altına gedir.

Araz Alməmmədov (Azərbaycan) 3-cü Fəxri rəy/3rd Honourable mention

Həlli: **1.h7** 1...d1V 2.h8V Vxg4 3.Vh7#, 1...Ag7 2.Th4+ Şg6 3.h8A#, 1...Ac7, Ad6 2.A(x)d6+ Şf6 3.h8V#, 1...Fe3 2.Tg5+ Şxe4 3.Ff5#.

Üç düzgün mat. Variantda çatışmamazlıq var: 1.h7 d1V 2.h8V gedişlərindən sonra iki təhlükə yaranır 3.Vh5 və Vh7#. Qaraların 2...Vxg4 gedişi müdafiə deyil, ona görə ki, 3.Vh7# təhlükəsi onsuz da keçir. Yalnız dəqiqləşdirici müdafiədən danışmaq olar. Məsələdə həmçinin qarşılıqlı çevrilmələr və zəif çərilmə mövzuları da var.

Salman Cavadzadə

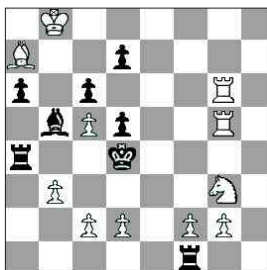
1-ci Tərifnamə
M.Vahidov-60 JT

#3 10+8

Zoltan Labai

2-ci Tərifnamə
M.Vahidov-60 JT

#3 11+8

Hacı Məmmədov

3-cü Tərifnamə
M.Vahidov-60 JT

#3 11+ 12

Salman Cavadzadə (Azərbaycan) 1-ci Tərifnamə / 1st Commendation

Həlli: 1.Vb1! (2.Vh1+ Şd4 3.Ff6#, 2...Şe5 3.Ve4#), 1...Şc6 2.Vh1+ Şc7 3.Ab5#, 1...Şd4 2.Vd1+ Şc3 3.Ff6#, 2...Şe5 3.f4#, 1...Şe5 2.Vh1!, 1...c4 2.Vb5+ Şd4 3.Ff6#, 1...h1A+ 2.Vxh1+ Şe5 3.Ve4#, 2...Şd4 3.Ff6#

Variantların sayına görə ən həcmli yaxşı oyunlu məsələ. İlk mövqedə 1...h1A+ təhlükəsinə cavabın olmaması çox xoşagəlməz bir haldır, lakin yaxşı giriş gedişi və qara şaha daha bir azad xananın verilməsi bunun əvəzini bir az ödəyir. Azərbaycan şahmat bəstəçiliyi veteranını salamlayaraq

(həmçinin yubilyarı!), ona möhkəm can sağlığı və növbəti yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

Zoltan Labai (Slovakiya) 2-ci Tərifnamə / 2nd Commendation

Həlli: **1.Td6!** (2.Tdxd5+ cxd5 3.c6#), 1...Tc4 2.Ae2+ Şe4 3.d3#, 1...Fc4 2.Tg4+ Şe5 3.d4# Qrimşou örtməsinə aid olan bu sadə məsələ heç bir diqqəti cəlb etməyəcəkdi, lakin kiçik bir incə fərq olmasaydı - topun fili örtmə anı (1...Tc4) ağırlarla iki dəfə istifadə olunur 2.Ae2+ və 3.d3#. Heyif ki, filin topla örtməsi ikinci tematik variantda bir dəfə istifadə olunur, bu isə onu üçgedişli anlamda dəyərsiz variant edir.

Hacı Məmmədov (Azərbaycan) 3-cü Tərifnamə / 3rd Commendation

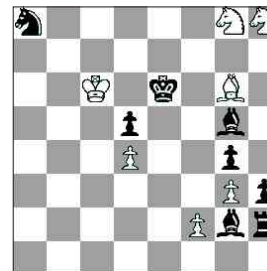
1...d6 2.Axd3+ Şe4 3.Ve3#, 1...Axe7 2.Axd3+ Şd6 3.Vc5#, 1.Fxf6?+ Axf6 2.Axd3+ Şd6 3.Vc5/b6# 1...g7xf6!, 1.Ve1?+ Ae3 2.Vxe3+ Fxe3 3.Axd3# 1...Şd4+! Həlli: **1.Şa7!** (2.Axd3+ Şe4 3.Ve3#) 1...Axe7 2.Axd3+ Şd6 3.Vc5#, 1...Ae3, Ab4 2.Af3+ Şf5 3.Fe4#, 1...Fe3 2.Te4+ Axe4 3.Af3#

İdeyası qeyri-dəqiq ifadə olunmuş çoxfazlı məsələ. 1...Axe7 gedişini faza kimi qəbul etmək olmaz, ona görə ki, o tam olaraq həllədə təkrarlanır. Oyun kobuddur - vuruşlar, şahlar, yanlış izdə mat gedişində dual. Azca incəliyi qara atın və filin e3 xanasındaki oyunu verir ki, bu zaman ağıl fil və top e4 xanasında oyundan çıxarılır. Quruluş ağırdır.

Təltifi bitirərkən, mən üzürlü səbəbdən öz prinsiplərimdən geri çəkilmək istərdim. Şahmat bəstəçiliyində öz gücünü yoxlamaq üçün qadınların peyda olması çox nadir haldır və Azərbaycan bu sahədə müsbət nümunə göstərir. Beləliklə!

Nərminə Ruzicəng

Xüsusi tərifnamə
M.Vahidov-60 JT

#3 7+8

Nərminə Ruzicəng (Azərbaycan)

Xüsusi tərifnamə / Special Commendation

1.f4! (2.f5#) 1...Fe4 2.f5+ Fxf5 3.Ff7#, 1...gxf3 2.g4 (3.Ff5#), 1...Fxf4 2.Af7 (3.Ad8#), 2...Fg5, Fc7 3.Axg5, Ag5#

Qısa təhlükə və qaçılmaz matlar, ancaq çətini başlamaqdır! Əlbəttə ki, sonra yaxşı olacaq (**Redaksiya:** Züleyxa Eyvazovanın ənənələri davam edir!).

Yarışın hakimi, şahmat bəstəçiliyi üzrə idman ustası

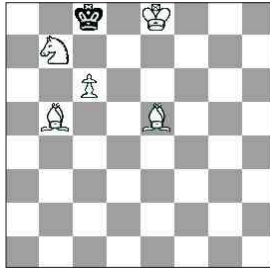
Məcnun Vahidov (Bakı, Azərbaycan).

«Nissl» mövzusu miniatur məsələlərdə

1906-cı ildə Avstriyalı şahmat bəstəçisi Teodor Nissl yeni bir mövzu təklif etdi. Bu mövzuya əsasən ağlar, yaxud qaralar, əvvəlcədən öz fiqurlarından birini qurban verir, sonra piyadasını həmin fiqura çevirir.

Mövzu Nisslin adını daşısa da ondan 20 il əvvəl mövzuya F.Tiddin üçgedişli miniaturündə rast gəlirik (diaqram №1).

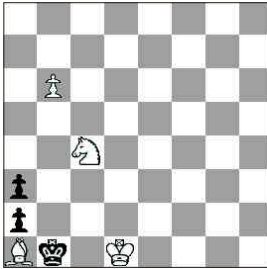
№1.F.Tid 1886

#3 5+1

№2.Salman Cavadzadə

1972

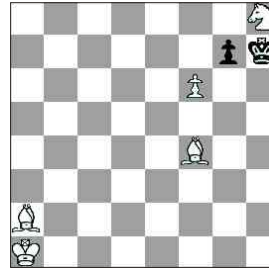

#4 4+3

№3.Salman Cavadzadə

Amirov XIV XY, 2005

1-ci Fəxri rəy

#3 5+2

1.c7 gedişindən sonra ağlar atı qurban verirlər 1...Şxb7 2.c8A! ağlar piyadanı yenidən ata çevirirlər (2.c8V? Şb6!) 2...Şxc8, Şa8 3.Fa6, Fc6#.

Mövzu məni çox maraqlandırdı və mən bu mövzuya aid müxtəlif fiqurlarla miniatur məsələlər tərtib etməyi qərara aldım.

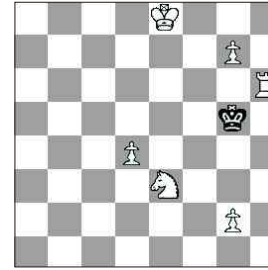
1972-ci ildən Nissl mövzusu ilə ciddi məşğul olub vəzirdən başqa, yerdə qalan fiqurların hamısına aid (yəni top, fil, at) miniatur məsələlər tərtib etsəm də, heç birini dərc etməmişdim. 1972-ci ildə isə tematik fiqur fil olmaqla dörd gedişli miniatur tərtib etdim (diaqram №2). 1.b7 Şxa1 fili qurban verdikdən sonra ağlar piyadasını yenidən filə çevirir 2.b8F! Şb1 3.Ad2+ Şa1, Şb2 4.Fe5#

İllər keçdikdən sonra təsadüfən soyadı Rot olan bir bəstəçinin 1974-cü ildə dərc olunmuş üç gedişli miniaturünə rast gəldim. Eynilə mənim məsələm, sadəcə ilk gedişdən sonra. Ona görə bu məsələdən əl çəkməli oldum.

Tematik fiqur at olan üç gedişli məsələm isə 2005-ci ildə Rusiyanın «Kudesnik» jurnalında dərc olunub. Halbuki, bu məsələ 30 il öncə tərtib olunub! 1.f7! Ağlar atı qurban verirlər 1...Şxh8 2.f8A! Ağlar piyadasını qurban verdiyi fiqura çevirir. Qəribədir ki, ağlar piyadanı vəzirə çevirsələr, vəzir qara şahı mat etməkdə aciz qalır. 2...g6,g5 3.Fe5# Əfsuslar olsun ki, jurnalda ağların ən maraqlı yanlış izi göstərilməyib. 1.Fb1+? Şg8 2.f7+ Şf8, Şxh8 3.Fd6, f8V#, amma 1...g6!, Şxh8!

№4.Salman Cavadzadə

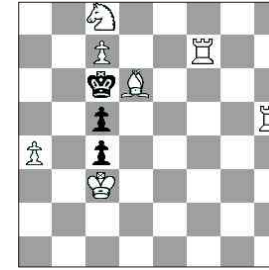
İlk nəşr/ first publication

#3 6+1

№5.Salman Cavadzadə

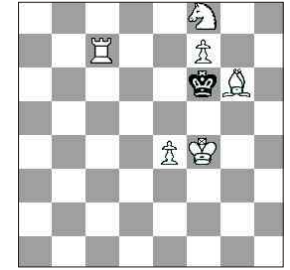
StrateGems 2004

#3 7+3

№6.Salman Cavadzadə

Die Schwalbe 2003

#3 6+1

Tematik fiqur topla olan miniatur məsələmi 1972-ci ildə tərtib etsəm də, ilk dəfə dərc olunur. Mövzunun bir incəliyi də ondadır ki, bu və ya digər fiqur əvvəlcədən zərbə altında olsun, bir də oyunun gedişində qurban verilsin. 3 sayılı diaqramda at, 4 sayılıda isə top öncəgən zərbə altındadır: 1.g8V+? Şxh6 2.Af5+ Şh5 3.g4# amma 1...Şf4!. Ağlar oyunun ilk gedişində topu başqa bir xanada qurban verirlər. 1.Tf6! qara şah qurbanı qəbul etsə 1...Şxf6 onda ağlar piyadasını yenidən topa çevirir 2.g8T! (2.g8V? pat) 2...Şe6 3.Tg6#. Əgər qaralar qurbanı qəbul etməyib 1...Şh4 oynasalar, ağlar piyadanı vəzirə çevirirlər 2.g8V! (2.g8T? Şh5) 2...Şh5 3.Vg4#

Sonra yeni ideya meydana çıxdı: mövzunu iki müxtəlif fiqurla həyata keçirmək. 5 sayılı diaqramda Nissl mövzusu iki daşla həyata keçirilsə də, miniatur formasını saxlamaq mümkün olmayıb. 1.Ab6! Qara şahın yalnız bir gedişi var idi 1...Şb7, indi isə daşların ikisini də eyni vaxtda qurban verərək, ağlar daha iki gediş əlavə edirlər. Ağlar da öz növbələrində qara şahın hansı daşı vuruşundan asılı olaraq, piyadanı həmin daşa çevirirlər: 1...Şxb6 2.c8A+!, 1...Şxd6 2.c8F!

Sonra daha bir yeni ideya çıxdı. Məlumdur ki, bir sıra mövzuların «anti»-si var. Məsələn: «Hethard» «AntiHethard», «Maqnit» «AntiMaqnit», «Bristol» «AntiBristol» və s. Mən də öz növbəmdə «AntiNissl» deyilən yeni bir mövzunu yaratmaq məqsədi ilə 6 sayılı diaqramdakı miniaturü tərtib etdim, məsələ Almaniyanın məşhur şahmat bəstəçiliyi jurnalında dərc olunub. 1.Ae6! və iki variant 1...Şxe6 2.f8F! Şf6 3.Tc6#, 1...Şxg6 2.f8A+! Şf6 3.e5#, 2...Şh6 3.Th7# Bu miniaturdə ilk gedişdən sonra ağlar iki fiquru birdən qurban edirlər. «Nissl» mövzusundan fərqli olaraq, qaralar atı vuranda ağlar piyadanı filə, fili vurduqda isə əksinə piyadanı ata çevirirlər.

Məhz ona görə də bu yeni mövzu «AntiNissl» mövzusu adlandırılısa, daha düzgün olar!

Salman Cavadzadə (Gəncə, Azərbaycan)

Miniatür ustası

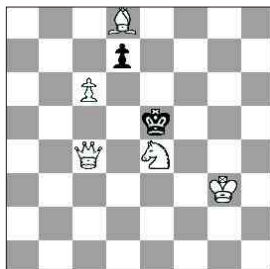
Salman Cavadzadə ölkəmizin qocaman şahmat bəstəçilərindəndir. O, 30 ilə yaxındır ki, Gəncə şahmat məktəbinin direktoru işləyir. Onun rəhbərlik etdiyi məktəb ölkəmizin ən qabaqcıl idman ocaqlarındandır. Məktəbin şagirdləri dəfələrlə dünya və Avropa çempionatlarından medallar gətiriblər.

S.Cavadzadə çox istedadlı bir şəxsdir. O, Azərbaycan Pedaqoji institutunun tarix, dil-ədəbiyyat fakültəsini bitirib, Gəncə şəhər rəssamlıq məktəbində iki il oxuyub. Basketbol üzrə şəhər yığma komandasının kapitanı olub, 1955-ci ildə ölkə yığma komandasının tərkibində SSRİ çempionatında iştirak edib. Praktiki şahmatçı kimi də dəfələrlə Azərbaycan çempionatının finalçısı olub (ən yaxşı nəticəsi 6-cı yer), şahmat üzrə əməkdar məşqçi və ustalığa namizəddir. Şahmat bəstəçiliyi üzrə ölkə yığma komandasının üzvüdür. 1982-ci ildən şeir, son vaxtlapisə tapmacalar yazır.

Salman müəllim şahmat bəstəçiliyinin müxtəlif janrları ilə məşğul olur. İlk məsələsini 1970-ci ildə dərc edib, 300-dək məsələsi olsa da, bunlardan yalnız təxminən 50-i işiq üzü görüb. Onun bir çox məsələləri beynəlxalq yarışlarda fərqlənmişdir.

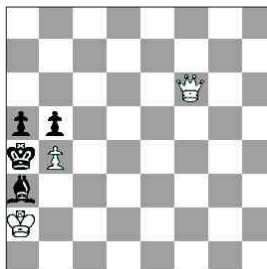
Yubilyarın yaradıcılığı ilə onun sevimli janrı olan miniatür məsələlər əsasında tanış olmağı təklif edirik. Onu ürəkdən təbrik edirik! Uzun ömür, can sağlığı və yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.

№1. Baku 1970
1st Prize

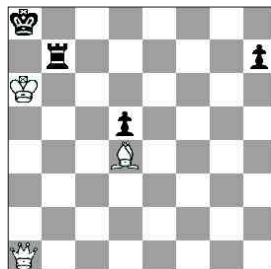
#2 5+2

№2. 7th Azerbaijan Ch, 2003
8-13 Place

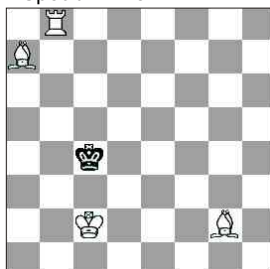
#2 3+3

№3. Novosti Gjandzhi 2000
7th Azerbaijan Ch, 4. Place

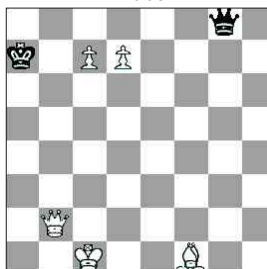
#3 3+4

№4. StrateGems 2003
Special Prize

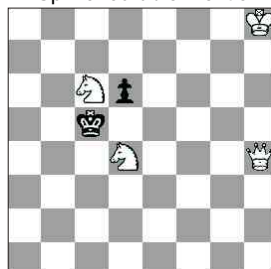
#3 4+1

№5. 7th Azerbaijan Ch, 2003
7 Place

#3 5+2

№6. StrateGems 2004
Sp. Honourable Mention

#3 4+2

№1. 1.Af6? (2.Vd5#) 1...dxc6! Şf5!, 1.Şg4? (2.Ff6#) 1...d5! Həlli: 1.Ag5! Şf5 2.Ve4#, 1...Şd6 2.Af7#, 1...d6, d5 2.Vf4#, 1...dxc6 2.Vc5#

№2. 1.Ve6? (2.Vb3#) 1...axb4 2.Va6# 1...Şxb4!, 1.Vb6? (2.Vxa5#) 1...axb4 2.Va6/a7# 1...Şxb4 2.Vd4# 1...Fxb4!, 1.Vf2? Fxb4 2.Vc2#, 1...axb4 2.Va7# 1...Şxb4!, 1.Vf3? (2.Vb3,Vxa3#) 1...axb4 2.Va8# 1...Fb2/c1 2.Vb3# 1...Fxb4 2.Vb3/d1# 1...Kxb4, 1.Vc3? 1...axb4 Həlli: 1.Vd8! (2.Vxa5#) 1...axb4 2.Va8#, 1...Şxb4 2.Vd4#, 1...Fxb4 2.Vd1# Matların üç fazada dəyişməsi və səkkiz müxtəlif mat (dörd yanlış izdə, dörd həlldə).

№3. 1.Va5? Td7!, 1.Va4? Te7!, 1.Vc3? Şb8! Həlli: 1.Fb6! (2.Şb5+ Şb8 3.Vh8#, 2...Ta7 3.Vxa7#), 1...Ta7+ 2.Fxa7 d4 3.Vh1#, 1...Tc7, Td7, Te7, Tf7 2.Vh8+ və 3.Vxc8, Vxd8, Vxe8, Vxf8#, 1...Txb6+ 2.Şxb6+ Şb8 3.Vh8#, 1...Tb8 2.Şb5+ Şb7 3.Va6#, 1...d4 2.Vh1 Şb8 3.Vxb7# On düzgün mat: beş yanlış izdə, beş həlldə.

№4. 1.Fb6? Şb5 2.Şb3 Şa6 3.Ff1# 1...Şb4!, 1.Ta8 Şb4 2.Ff1 Şa5 3.Fc5# 1...Şb5!, 1.Tb6? Şd4 2.Tb5+ Şc4 3.Ff1# 1...Şc5! Həlli: 1.Şd1! Şc3 2.Fd5 Şd3, Şc3 3.Tb3#

№5. 1.c8V? Vg5+!, 1.d8V? Vc4+!, 1.c8A?+ Vxc8+ 2.dxc8F Şa8 3.Vb7#, 1...Vxc8+ 2.dxc8A+ Şa8 3.Fg2# 1...Şa8!, 1.d8A? Vxd8 2.cxd8A Şa8 3.Vb7# 1...Vg5+! Həlli: 1.d8F! Vxd8 2.cxd8A Şa8 3.Vb7#, 1...Vg5+ 2.Fxg5 Şa8 3.Vb8#, 1...Vc4+ 2.Fxc4 Şa8 3.Vb8#, 1...Vb3 2.Vxb3 Şa8 3.Vb8# Qara vəzirli miniatür. Yalnız izlərdəki piyada çevrilmələrinə görə orijinaldır.

№6. Həlli: 1.Vh7! Şc4 2.Vf5 Şc3 3.Vc2#, 1...Şd5 2.Vd3 Şc5 3.Vb5#, 1...d5 2.Şg8!! Şb6 (2...Şc4 3.Vc2#; 2...Şd6 3.Ve7#) 3.Va7#

TƏLTİF / AWARD

SALMAN CAVADZADƏ -70 YUBİLİY YARIŞI

Bölmə / Section: (#2-miniatur) İkigedişli / Twomovers

Beynəlxalq yarışa 10 ölkədən (Azərbaycan, ABŞ, Rusiya, Ukrayna, Almaniya, İtaliya, Polşa, Slovakiya, İsrail, Gürcüstan) 21 nəfər 30 məsələ göndərmişdi.

Hər iki bölmədə (#2, #3) sələflərin tapılmasında köməkliyinə görə məşhur miniatür ustası **Vladimir Kojakinə** (Rusiya) öz minnətdarlığımızı bildiririk.

ANTICIPATION: A.Schonholzer (Kf2-Kf4) - It is already published in "Melnichenko-65 JT", 2004, 6.Com; **H.Grudzicki** (Kg6-Kd7) - It is already published in "Melnichenko-65 JT", 2004, 4.Com. **I.Borisenko, A.Melnichuk** (Kb3-Ke3) - It is close to such idea R.Lincoln "Kudesnik" N 96 (IX) 2005. W=Kg3, Qb2, Be8, Sd1 B=Kd3, pd5, e5.

Bağlanış günü / Closing date 31.09.2006. Yarışın nəticələri «**Olimpiya dünyası**» qəzetində dərc olunub: №88 (393) 5-8.12.2006, səhifə 8.

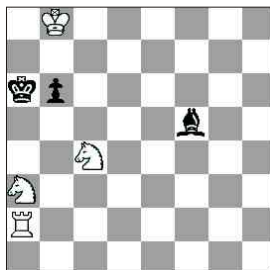
İradlar üçün bir ay vaxt verilmişdi: 05.12.2006 - 05.01.2007.

The award was published in newspaper «**Olimpiya dunyasi**» №88 (393) 5-8.12.2006, on page 8. There were 30 entries from 21 entrans representing 10 countries: **Azerbaijan** (Islam Kazimov, Mahir Mammadov,

Araz Almammadov, Taci Isbandiyarov, Kenan Velikhanov), **Germany** (Dieter Müller), **Switzerland** (Andreas Schonholzer), **Slovakia** (Zoltan Labai), **Italy** (Alessandro Cuppini), **Russia** (Evgenij Fomichev, Kirill Urusov, Vladimir Kozhakin, A.Melnichuk, M.Kostiljev, Vitaly Kovalenko), **Ukraine** (Aleksandr Tsaplin, I.Borisenko), **USA** (Rauf Aliovsadzade, Robert Lincoln), **Poland** (Henryk Grudzicki), **Georgia** (Givi Mosiashvili)

Rauf Ələvsətzadə

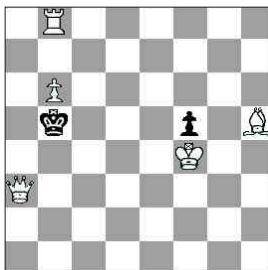
S.Javadzade-70 JT
1-ci Mükafat

#2 4+3

E.Fomichev, K.Urusov

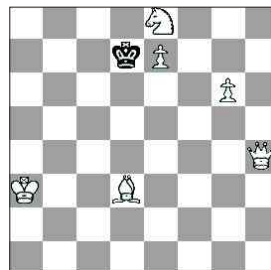
S.Javadzade-70 JT
2-ci Mükafat

#2 b) a1=h8 5+2

Vladimir Kozhakin

S.Javadzade-70 JT
3-cü Mükafat

#2 b) Ae8→b5, c) pe7→a7 6+1

Rauf Ələvsətzadə (ABŞ) 1-ci Mükafat / 1st Prize

Həlli: **1.Ad6!** (2.Aa~#), 1...Fd7 2.Aab5#, 1...b5, Fe6 2.Aac4#, 1...Şa5, Fc2 2.Ac2#, 1...Fb1 2.Axb1#

İlk gedişdə qara şah əlavə xana verilir, atın qara filə qarşı dueli də çox maraqlıdır. Şahın və piyadanın gedişlərinə də müxtəlif matlar verilir. Bol məzmunlu və ən çox variantı (6) olan məsələ. Saxta Fleck mövzusu. 1-ci Mükafata layiq olan yaxşı məsələdir.

A flight-giving key. Rich content with six variations involving interesting K/B duel plus two variations by the bK and P. Pseudo-Fleck. Sure, the first prize.

Evgenij Fomichev, Kirill Urusov (Rusiya) 2-ci Mükafat / 2nd Prize

1.Şe5? zz Şc6, Şc4 2.Fe8, Fe2#, 1...f4! Həlli: **1.Vc3!** zz Şa4, Şa6 2.Fe8, Fe2#. Həlli: **b) 1.Vf4+!** Şh5, Şh3 2.Fe8, Vh4#

Taxtanın 180 dərəcə çevrilməsi ilə yaranan ekiz məsələdə şah ulduzu hər iki həlldə keçir. Sadə, sərbəst və Ruxlis dəyişikliyinə birləşməsindən yaranan Stokki mövzusu pis təsir bağışlamır. Məzmunlu məsələdir.

Double King's star. Rukhlis, random and simple-type change of play. The Stocki theme requires a threat, and this problem doesn't have one. Another rich in content work.

Vladimir Kozhakin (Rusiya) 3-cü Mükafat / 3rd Prize

1.Ve4? A Şe8 2.Fb5# B, 1...Şc8!, 1.Fb5+? B Şe6 2.Ve4# A, 1...Şc8!
Həlli: **1.Vb4!** Şc6, Şc8, Şe6, Şe8 2.Vb5, Ff5, Vd6, Fb5#.

b) 1.Ve4? - Şe8! Həlli: **1.Fe4!** Şc8, Şe8, Şe6 2.e8V, Fc6, e8V#.

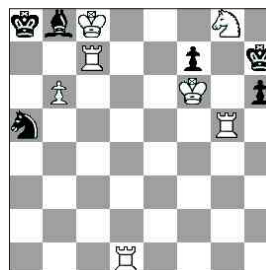
c) 1.Vf6? - Şc8! 1.Ff5+? Şxe8 2.a8V#, 1...Şc6! Həlli: **1.Fb5+!** Şc8, Şe6 2.a8V, Ve4#.

Şah ulduzu mövzusu öncə bütöv, ekizlərdə isə yanlış izlərlə hissə-hissə keçir. Mat mövqelərində həm vəzir, həm fil, həm də piyada iştirak edir.

Interesting problem with a King's star, also shown partially in the twins and tries. The checkmate positions involve the Queen and both the Bishop and the Pawn.

Aleksandr Tsaplin

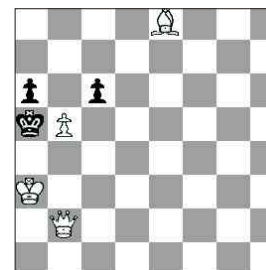
S.Javadzade-70 JT
1-ci Fəxri rəy

#2 4+3

Mahir Məmmədov

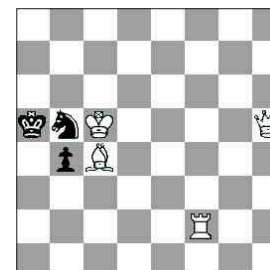
S.Javadzade-70 JT
2-ci Fəxri rəy

#2 4+3

Vitaly Kovalenko

S.Javadzade-70 JT
3-cü Fəxri rəy

#2 4+3

Aleksandr Tsaplin (Ukrayna) 1-ci Fəxri rəy / 1st Honourable mention

1.Td8? Fxc7 2.Şxc7#, 1...Fa7 2.Txa7# 1...Axb7/Ac6!, 1.Td5? Fxc7 2.Txa5#, 1...Fa7 2.Txa7# 1...A~!, Həlli: **1) 1.Ta1!** Fxc7 2.Txa5#, 1...Fa7 2.Txa7#. Həlli: **2) 1.Th1!** (2.Txh6#) 1... h5 2.Thxh5#, 1.Ae7? hxg5 2.Th1# 1... h5 2.Txh5# 1...Şh7! 1.Şxf7? hxg5 2.Th1#, 1...h5 2.Txh5# 1...Şh7!

«70» rəqəmli orijinal skaxoqrafik məsələ. *Original '70' shape problem.*

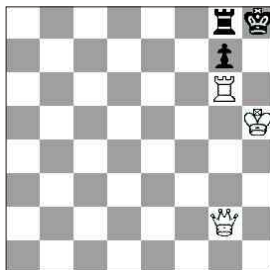
Mahir Məmmədov (Azərbaycan) 2-ci Fəxri rəy / 2nd Honourable mention

1.bxc6?pat, 1.b6? c5! 1.Fxc6? ab 2.Vxb5# 1...Şb6! Həlli: **1.Vd4!** Şxb5 2.Vb4#, 1...axb5 2.Va7#; 1...c5 2.Vd8#. Azərbaycan Şahmat Federasiyasının Vitse-Prezidentinin suqsvanqla qurulan məsələsi yanlış izlərlə maraqlıdır. Həlldə üç müxtəlif mat keçir. Maraqlıdır ki, məsələ müəllifin arxivində 25 il qalır.

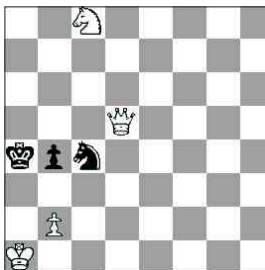
Good tries. In the solution, three Black's capture defences are followed by Queen moves. Interestingly enough, the author had kept this problem unpublished for 25 years!

Vitaly Kovalenko (Rusiya) 3-cü Fəxri rəy / 3rd Honourable mention

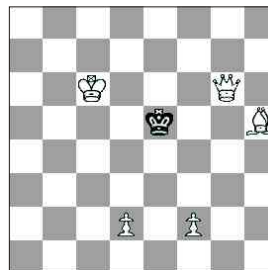
1.Şc6?(2.Vxb5#) A, Ta2# (B), 1...b3 2.Vxb5# (A), 1...Şa6 (b) 2.Ta2# (B), 1...Şa4! (a) 1.Fxb5? 2.Ta2# (B), 1... b3!, 1.Vg6? Şa4 (a) 2.Va6#, 1...Ac7 2.Ta2#, 1...Ac3 2.Va6# 1...b3! Həlli: **1.Ve8!** (2.Vxb5#) A 1...Şa4 (a) 2.Ta2# (B), 1...Şa6 (b) Va8#, 1...Ac3 2.Va8#. Bu məsələ qara şahın özünü bağlamaya salması ilə diqqəti cəlb edir. *Amusing bK's self-pinnings.*

Zoltan LabaiS.Javadzade-70 JT
1-ci Tərifname

#2 b) Şh8→h7 3+3

Robert LincolnS.Javadzade-70 JT
2-ci Tərifname

#2 4+3

Alessandro CuppiniS.Javadzade-70 JT
3-cü Tərifname

#2 5+1

SALMAN CAVADZADƏ-70 YUBİLEY YARIŞI**Bölmə / Section: (#3-miniatur) Üçgedişli / Threemovers**

The award was published in newspaper «*Olimpiya dunyasi*» No92 (397) 19-22.12.2006, on page 8. Bağlanış günü / Closing date 31.09.2006. İradlar üçün 1 ay vaxt verilmişdi: 19.12.2006 - 19.01.2007.

There were 23 entries from 19 entrants representing 8 countries: **Azerbaijan** (Islam Kazimov, Mahir Mammadov, Araz Almammadov, Taci İsbəndiyarov, Hacı Mammadov, Kenan Velikhanov), **Germany** (Dieter Müller), **Slovakia** (Zoltan Labai), **Russia** (Evgenij Fomichev, Vladimir Kozhakin, Valerij Ivanov, A.Melnichuk, V.Shmatov, N.Kharchishin, Vitaly Kovalenko), **Ukraine** (A.Zhuk), **USA** (Rauf Aliovsadzade), **Israel** (Leonid Makaronez), **Georgia** (Givi Mosiashvili).

Yalnız bir məsələdə səhv tapıldı: **INCORRECT**: G.Mosiashvili (Gürcüstan) 1.Fd4 f4 2.Şf2 Şc1!, 1...fxe4 2.Ff2 e3 3.Fe1+ Şc1.

SƏLƏFLƏR / ANTICIPATED: **A.Almammadov** (Kpa1-Kpe4) - N.Belik "Zvezda" 1982. Kh8,Qh1,Ba2,Sf3.-B=Ke4; **A.Almammadov** (Kph4-Kpa4) V.Volkov "Leninskaja smena" 1992. W=Kf7, Qd3,Be1,p.d5.-Ka4,Sb8.; **A.Almammadov** (Ka8-Kd4) A.Zuev "Znamya" 1983. W=Kb8, Qf2, Rc1 B=Kd3, pd4, e5 b) d4→d5, c) e5→d5. **Z.Labai** (Kpb3-Kpb5) a) W.Speckmann "Chess Review" 1939, 1 HM W=Kg3,Rf3,Rh3,Sg8 B=Kg5,pg7. b) N.Spirin "Volgogradskaja pravda" 1988, 1st Prize W=Kf2, Rf7, Rh2, Sg3 B=Kg4, pg6. **D.Müller** (Kph8-Kpe3) - The author already sent her on Pustovoj MT (Omsk) A. Melnichuk, R. Ajsin "Industrialnoe Zaporozhe", 2001, 2HM W=Ka8,Rb2,Bd2,Bf3,Sd5 B=Kd3,pd4.

Zoltan Labai (Slovakiya) 1-ci Tərifnamə / 1st Commendation

a)1.Vb2? (2.Th6# A) 1...Şh7! A Həlli: **1.Vb7!** Şh7 a 2.Th6#,1...Tg8~ 2.Qxg7#. **b)** 1.Vb7? (2.Th6# A) 1...Şh8! b Həlli:**1.Vb2!** Şh8 b 2.Th6# A, 1...Tg8~ 2.Vxg7# Təhlükə və matın növbələnməsi. *Reciprocal change of threat and mate.*

Robert Lincoln (ABŞ) 2-ci Tərifnamə / 2nd Commendation

1.Ab6?+ Axb6!, 1.Ad6? Axd6!, 1.Şa2? [2.b3] 1...Aa5 2.Ab6 1...b3+!
Həlli: **1.Aa7!** b3 2.Vb5#, 1...A~ 2.Va2#, 1...Aa3 2.b3#, 1...Şb3 2.Vd1#
Amerikalı müəllifin suqşvanqla qurulan üç məsələindən məhz bu daha maraqlıdır. Yanlış izdə və həlldə ağların hər üç daşını mat elan edir!
Out of three waiting problems by the American composer, I picked this one. In the try and solution, all three white units checkmate the bK.

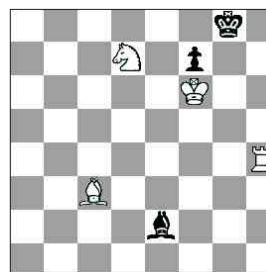
Alessandro Cuppini (İtaliya) 3-cü Tərifnamə / 3rd Commendation

1.Vf7? Şd4 2.Vd5# 1...Şe5!, 1.Fg4/d4+? Şf4 2.Vf5/Vg4#,1...Ş(x)d4, 1.f3? Şd4 2.Ve4#,1...Şf4, 1.d3? Şf4 2.Vf6# 1...Şd4 Həlli: **1.Ff3** Şd4 / Şf4 2.Ve4 / Vf6#. İtalyan problemçisinin bu məsələsi piyadaların yanlış izləri ilə maraqlıdır (1.f3? və 1.d3?). *The Italian's entry has interesting Pawn try moves.*

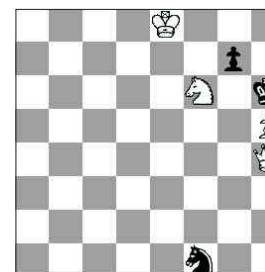
KOOPERATİV YOXSA YARDIMLI MAT

Kooperativ mat şahmat bəstəçiliyinin tarixən təşəkkül tapmış növlərindən biridir. Burada qaralar başlayır və müəyyən edilmiş gedişə ağlara qara şahı mat etməyə yardım edir. Müasir dövrdə şahmat bəstəçiliyinin növləri arasında ən populyardır. Bu söz dilimizə rus dilindən keçib. Növün rusca adını ilk dəfə 1926-cı ildə M.Neyman təklif edib. Halbuki rus mətbuatında uzun illərdir ki, bu terminin düzgün olmadığı barədə dəfələrlə yazılıb. Əksər slavyan dövlətlərində kooperativ mat məsələləri «pomoçne mat» adlanır, bu isə «pomoş» sözündən götürülüb. İngilis dilində də bu növ «helpmate» adlanır ki, tərcümədə yardım, kömək deməkdir. Türkiyədə də bu məsələlər «yardımlı mat» adlanır.

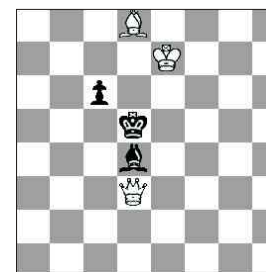
Bu yaxınlarda şahmat bəstəçiliyi komissiyasında uzun müzakirələrdən sonra məhz bu sözün şahmat bəstəçiliyi terminologiyasına qəbul olunması qərara alındı.

A.Melnichuk, N.Kharchishin V.Kozhakin,V.IvanovS.Javadzade-70 JT
1-ci Mükafat

#3 4+3

S.Javadzade-70 JT
2-ci Mükafat

#3 4+3

Evgenij FomichevS.Javadzade-70 JT
3-cü Mükafat

#3 3+3

A. Melnichuk, N.Kharchishin (Rusiya) 1-ci Mükafat / 1st Prize.

1.Ae5? Ff1/Fb5,Fa6 2.Axf7 - 3.Th8#, 1...Ff3 2.Axf3 Şf8 3.Th8#, 1...Fg4 2.Axg4 Şf8 3.Th8#, 1...Fh5 2.Txh5 Şf8 3.Th8#, 1...Fd3 2.Axd3 Şf8 3.Th8#, 1...Fc4 2.Axc4 Şf8 3.Th8# 1...Fd1! Həlli: **1.Af8!** (2.Th8+! Şxh8 3.Şxf7#), 1...Fh5 2.Txh5 Şxf8 3.Th8#, 1...Fc4 2.Txc4 Şxf8 3.Tc8#, 2...Şh8 3.Şxf7#

Çox məzmunlu məsələdir. İlk gedişdə qara şahı at qurbanı ilə əlavə xana verilir. Düzdür atı götürmək mümkün deyil (2.Th8#), lakin təhlükənin özü üçgədişlidir. Təhlükənin qarşısını yalnız qara fil ala bilər. Hər iki halda top qara fili vuraraq şahı müxtəlif istiqamətdən mat elan edir. Andersen matı, oyunun tam dəyişməsi və əks-səda matları məsələyə gözəllik verir. Məsələ 1-ci Mükafata layiqdir!

Rich content with flight-giving key sacrificing a Knight, full threat with another sacrifice. The bB braves the threat, and the Rook meets the challenge. Andersen-type checkmate, change of play and echo. Sure, the 1st prize!

Vladimir Kozhakin, Valerij Ivanov (Rusiya) 2-ci Mükafat / 2nd Prize.

1.Vg4?-g5!, 1.Ve4?-Şg5! Həlli: **1.Şf7!** A~ 2.Vf4 g5 3.hxg6#, 1...gf 2.Vg4 (3.Vg6#) Şh7 3.Vg7#, 1...g5, g6 2.hg#

Keçiddə vurma mövzusunda aid olan məsələ yaxşı təsir bağışlayır. Şaquli və diaqonal xətlərdə keçiddə vuraraq mat etməyə miniatürdə çox nadir halda rast gəlmək olar! Lakin, heyif matlardan biri ikinci gedişdədir.

This problem leaves a good impression. Two en passant checkmates that is not often seen in miniatures. Pity about one of them carried out on the 2nd move.

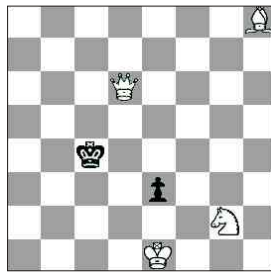
Evgenij Fomichev (Rusiya) 3-cü Mükafat / 3rd Prize.

1.Şd7! zz Şe5 2.Vf3! F~ 3.Ff6#, 1...Şc5 2.Vb3! F~ 3.Fb6#, 1...c5 2.Ff6! c4 3.Vxd4#. Superminiatür sakit gedişləri və əks-səda matları ilə yadda qalır.

Super-miniature with non-checking moves and echo. Though the waiting idea used is not new.

Vladimir Kozhakin

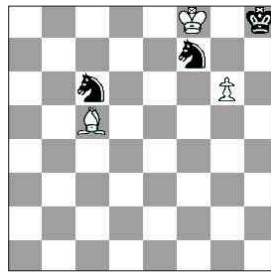
S.Javadzade-70 JT
1-ci Fəxri rəy

#3 4+2

Vitaliy Kovalenko

S.Javadzade-70 JT
2-ci Fəxri rəy

#3 3+3

Vladimir Kozhakin (Rusiya) 1-ci Fəxri rəy / 1st Honourable mention.

1.Ae3+? Şb5 2.Fc3 Şa4 3.Vb4# 1...Şb3! Həlli: **1.Vb6!** (2.Axe3 Şd3 3.Vd4#) 1...Şd3 2.Vd4 Şc2 3.Vd1#, 1...Şd5 2.Şe2 Şe4, Şc4 3.Ve6, Ae3#

Superminiatürdə variantlar boldur, matlar da müxtəlifdir, lakin bir variantda at iştirak etmir. *Another super-miniature with good variations, but*

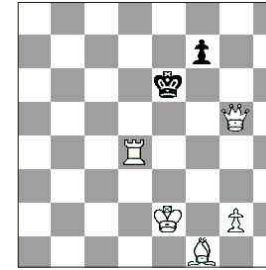
the Knight's 'off-side' in one of them.

Vitaliy Kovalenko (Rusiya) 3-cü Fəxri rəy / 3rd Honourable mention.

Həlli: **1.Fe3!** (2.g7+Kh7 3.g8V#), 1...Ah6 2.Fxh6 ~ 3.Fg7#, 1...Ag5 2.Fxg5 ~ 3.Ff6#, 1...Ae7 2.Fd4+ Ae5 3.Fxe5#. Ağ filin iki qara atla gözəl dueli. Üçgədişli təhlükə və fillə e5, f6, g7 xanalarından mat. *Nice wB and two bKs duel. Full threat, checkmates delivered by the Bishop from e5, f6, g7.*

Leonid Makaronez

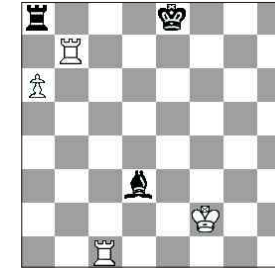
S.Javadzade-70 JT
1-ci Tərifnamə

#3 5+2

Vitaliy Kovalenko

S.Javadzade-70 JT
2-ci Tərifnamə

#3 4+3

Leonid Makaronez (İsrail) 1-ci Tərifnamə / 1st Commendation.

1.Vg7? z Şe7 2.Ve5+ Şf8 3.Td8#, 1...f5 2.g3 f4 3.Fh3#, 1...f6 2.Vd7+ Şe5 3.Vd5# 1...Şf5! Həlli: **1.Td8!** z f5 2.Şf3! Şe5 (2...f4, Şf7 3.Fc4#) 3.Ve7#, 1...f6 2.Vd5+ Şe7 3.Vd7#. Məsələdə birinci gediş əladır və 1...f5 cavabından sonra ağlar üç variantda mat edirlər. *Good key, and after 1...f5 there follow three variations.*

Vitaliy Kovalenko (Rusiya) 2-ci Tərifnamə / 2nd Commendation.

Həlli: **1.Th1** (2.Th8x) 1...0-0-0 2.Tc1+ Fc2 3.Txc2#, 2...Fc4 3.Txc4#, 1...Fh7 2.Txh7 0-0-0 3.Thc7#, 2...~ 3.Th8#, 1...Fc4 2.Th8+ Fg8 3.Txg8#. 1-2-ci gedişlərdə qaraların qalaqurması maraqlıdır, lakin qara fiqurların sayına baxmayaraq onlar çox acizdirlər. *Interesting long castling. Black is quite helpless despite his mighty force.*

www.selivanov.ru saytında İlham Əliyev (Azərbaycan)

və Serqey Diduxun (Ukrayna) şahmat bəstəçiliyinin aktual inkişaf problemlərinə və bəstəçilik aləmində sadə qayda-qanunun yaradılmasına həsr olunmuş «Çudesa kompozisii» adlı müzakirə məqaləsi dərc olunub. Məqalə barədə fikirlərinizi bu ünvana göndərə bilərsiniz:

uproblems@yandex.ru

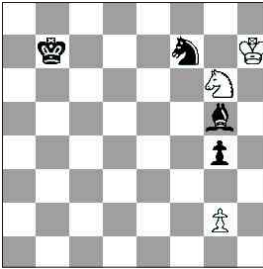
İLİN ETÜDÜ- 2005

Vaqeninçen (Hollandiya) şəhərində şahmat bəstəçiliyi üzrə 49-cu ümumdünya konqresində FİDE-nin yanında daimi fəaliyyət göstərən Beynəlxalq Şahmat Bəstəçiliyi komissiyası (PCCC - Permanent Commission Chess Compositions), etüd incəsənətinin şahmatçıların arasında tanınması nöqtəyi nəzərdən, 2005-ci ilin ən yaxşı etüdünü seçib. İlin etüdünün seçilməsi ilk dəfə 1988-ci ildə Qia Nadareişvili (Gürcüstan) tərəfindən təklif olunub. Etüd yarımkomissiyasının sədri Yochanan Afek (İsrail) öz həmkarlarına qəzet və jurnallarda ilin etüdünü tanış etmək xahişi ilə müraciət edib.

Bu imkanı jurnalımızın oxucuları üçün də yaradırıq.

İlin etüdü -2005

Yuri Bazlov (Rusiya)

Heç-heçə (=)

Yuri Bazlov (Rusiya) Nunn-50 Yubiley yarışması 2005, 5-ci Mükafat.

1. Ah8! (1.Şg7? Ad6 2.Ae5 3.Şg6 Fd8!) **1...Ae5** (1...Axh8 2.Şxh8 Şc6 3.Şg7 Şd5 4.Şg6 Fe3 5.Şf5 g3 6.Şg4 Ff2 7.Şf3 Şd4 8.Şe2!) **2.Af7!** **Axf7** **3.Şg6!** **Ae5+!** **4.Şf5!** (Vuruşdan imtina. 4.Şxg5? gedişindən sonra 4...Şc6! 5.Şf4 Şd6! Qarşıdurma tutulur 6.Şe4 (6.Şf5 Şd5 uduş) 6...Şe6 7.Şf4 Şf6 8.g3 Şe6 9.Şg5 Şd5 10.Şf5 Şd4 11.Şf4 Şd3! və g3 piyadası itirilir) **4...Af7** (4...Af3 5.Şxg4 və; 4...Ff6 5.Şxf6 Af3 6.Şf5 Ah2 7.Şf4 hər iki variantda oyun heç-heçə ilə bitir) **5.Şg6 Ae5+ 6.Şf5!** heç-heçə.

Lakin, qeyd edək ki, etüd çox uğursuz seçilib. Eyni müəllifin bundan daha yaxşı etüdləri var idi. Bu fikirlə bir çox tanınmış etüdüçülər də razıdır. Oyunda cəmi beş gediş edilir və daşların yarısı yerindən tərpənmir, ilk iki gedişdə atın qurban manevrinə isə öncə rast gəlinib. Etüd yarımkomissiyasının üzvlərinə daha hansı etüdlərin namizəd olması barədə suallar cavabsız qalıb. İlin etüdünü də kimin seçməsi çox şübhəli görünür. Təacüblüdür ki, 2001, 2002, 2003, 2004-cü illər üçün ilin etüdü hələ də seçilməyib.

Son dövrlər Beynəlxalq Şahmat Bəstəçiliyi komissiyasının işlərinə böyük iradlar var, bu komissiyanın həddən artıq konservativ olması ilə bağlıdır.

Yeni təkliflər illərlə gecikdirilir. Beynəlxalq adların verilməsi isə yalnız FİDE Albomu vasitəsi ilə mümkündür. Təsəvvür edin ki, şahmat bəstəçiliyində dünya çempionunun heç bir adı yoxdur. FİDE Albomunun dərcinin gecikdiyini nəzərə alsaq (son albom 1998-2000-ci illəri əhatə edir), bu ən yaxşı halda 50-60 yaş arası mümkün olur. Başqa idman növlərində bu sadəcə olaraq mümkün deyil. Əbəs yerə deyil ki, buranı qocalar klubu adlandırırlar.

Beynəlxalq komissiyaya ilin etüdünün internetlə seçilməsi təklif olunub. Təklif maraqla qarşılanıb, lakin bu məsələyə nə vaxt baxılacağı və həyata keçiriləcəyi məlum deyil. Sadə bir fakt, şahmat bəstəçiliyində şəxsi dünya çempionatlarının keçirilməsi, onun təşkilindən səkkiz il öncə təklif olunmuşdu.

Həllçilərin yeni reyting siyahısı

FİDE-nin yanında daimi fəaliyyət göstərən Beynəlxalq şahmat bəstəçiliyi komissiyasının (Permanent Commission of the FIDE for Chess Compositions) <http://www.sci.fi/~stniekat/pccc/rat.htm> saytında 1 yanvar 2007-ci il üçün şahmat bəstəçiliyi həllçilərinin yeni reyting-siyahısı dərc olunub.

Həllçilərin siyahısı üç bölmədə verilib: reyting-siyahı (Rating list of solvers), yarımreyting (Half-rating list of solvers) və qeyri-fəal (Non-active solvers). PCCC-nin rəsmi siyahısında 387 həllçinin əmsalları təqdim olunub. Birinci yerdə Piotr Murdzia (Polşa)-2860, ikinci Qeorqi Yevseyev (Rusiya)-2798, üçüncü yerdə isə 2739 punktlı şahmat üzrə beynəlxalq qrossmeyster John Nunn (İngiltərə) yerləşib.

Azərbaycan həllçilərindən bu siyahıda üç nəfərin adı var. Ötən il yarımreyting cədvəlinə 2478 punktlı başçılıq edən Araz Alməmmədov (Qəbələ)-2356 punktlı əsas siyahıda 70-ci, Aqşin Məsimov (Bakı) 2204 punktlı 123-ci, Anatoli Piriverdiyev (Bakı) isə 1915 punktlı 274-cü yerdə qərar tutub (A. Piriverdiyevin ötən siyahıda soyadı və əmsalı iki dəfə müxtəlif formada verilmişdi -2041). Bu da ölkə həllçilərinin artıq bir neçə ildir dünya çempionatlarında çıxış etməməsi ilə bağlıdır. A.Alməmmədovun əmsalının əsas reyting siyahıya keçməsi, onun keçən il Moskvada keçirilən «1-ci Uralski Problemist» kubokunda iştirak etməsi ilə bağlıdır.

2006-cı ilin yanvarın 22-də Bakıda keçirilən Beynəlxalq Həllətmə yarışması (International Solving Contest) öz bəhrəsini verməkdə davam edir. Elə bu saytda dərc olunmuş yarımreytingdə beş ölkə həllçisinin əmsalı verilib. Sevindirici haldır 188 nəfərdən ibarət olan siyahıda Ramil Cavadov (İsmayılı) - 2281 punktlı 3-cü yerdədir. Sizi digər həllçilərimizin əmsalları və sıra yerləri ilə tanış edirik: 8.Lütfiyar Rustəmov (Bakı)- 2182, 48.Hacı Məmmədov (Qobustan)-1886, 96.Muradxan Muradov (Qobustan)-1678, 121.Elmar Abdullayev (Əlibayramlı)- 1601.

Üçüncü bölmədə, qeyri-fəal həllçilər (Non-active solvers) siyahısında, 38 nəfər arasında bəstəçilərimizin adı yoxdur.